

Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Sandra Kurzawa

Rozdział I. Opodatkowanie ryczałtem ewidencjonowanym

1. Zalety i wady opodatkowania ryczałtem ewidencjonowanym

Jedną z decyzji, którą musi podjąć przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą, jest wybór formy opodatkowania. Podejmowana jest ona co do zasady raz w roku, stąd niezwykle istotne jest odpowiednie przeanalizowanie zalet oraz wad poszczególnych form opodatkowania. W przypadku ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych pojawia się szeroki katalog zalet, o których mowa niżej. Jednak należy pamiętać, że nie jest to rozwiązanie pozbawione wad.

Do zalet tej formy opodatkowania należy zaliczyć **prostotę rozliczeń**. W przeciwieństwie do opodatkowania na zasadach ogólnych (na cele których przedsiębiorcy zobowiązani są prowadzić PKPiR) – w przypadku ryczałtu przedsiębiorca prowadzi uproszczoną ewidencję, tj. ewidencję przychodów. Jak sama nazwa wskazuje, ewidencja ta ujmuje przychody przedsiębiorcy i nie wykazuje się w niej KUP. Z tego względu ryczałt może wydawać się atrakcyjniejszy dla przedsiębiorców, szczególnie tych, którzy postanawiają w sposób samodzielny prowadzić rozliczenia podatkowe swojej działalności gospodarczej (tj. bez korzystania z usług biur rachunkowych). Ponadto zmniejszenie obowiązków ewidencyjnych minimalizuje ryzyko popełnienia błędów i ponoszenia negatywnych konsekwencji w tym zakresie.

Kolejną zaletą, istotną z punktu widzenia przedsiębiorców, są relatywnie **niskie stawki podatku**. Szczegółowy wykaz rodzajów działalności i odpowiadających im stawek

ryczałtu został wskazany przez ustawodawcę w art. 12 ust. 1 RyczałtU. Stawki te różnią się w zależności od rodzaju wykonywanej działalności i wynoszą:

- 1) **2%** – dla przychodów ze sprzedaży przetworzonych w sposób inny niż przemysłowy produktów roślinnych i zwierzęcych (z wyjątkiem przetworzonych produktów roślinnych i zwierzęcych uzyskanych w ramach prowadzonych działów specjalnych produkcji rolnej oraz produktów opodatkowanych podatkiem akcyzowym na podstawie odrębnych przepisów), po spełnieniu szczegółowych warunków wskazanych w art. 6 ust. 1c PDOFizU;
- 2) **3%** – m.in. dla przychodów z działalności gastronomicznej, z wyjątkiem przychodów ze sprzedaży napojów o zawartości alkoholu powyżej 1,5%;
- 3) **5,5%** – m.in. dla przychodów z działalności wytwórczej, robót budowlanych lub w zakresie przewozów ładunków taborem samochodowym o ładowności powyżej 2 t;
- 4) **8,5%** – m.in. dla przychodów z działalności usługowej (innej niż opodatkowanej stawkami 12%, 14%, 15% lub 17%) lub dla prowizji uzyskanej przez komisanta ze sprzedaży na podstawie umowy komisji;
- 5) **8,5%** do kwoty 100 000 zł przychodów oraz **12,5%** przychodów od nadwyżki ponad kwotę 100 000 zł – m.in. dla przychodów z najmu;
- 6) **12%** – m.in. dla przychodów związanych z wydawaniem pakietów oprogramowania systemowego lub związanych z doradztwem w zakresie sprzętu komputerowego;
- 7) **14%** – m.in. dla przychodów ze świadczenia usług w zakresie opieki zdrowotnej;
- 8) **15%** – m.in. dla przychodów ze świadczenia usług reklamowych, fotograficznych lub związanych z zatrudnieniem;
- 9) **17%** – dla przychodów osiągniętych w zakresie wolnych zawodów.

Powyższe stawki podatku mogą okazać się korzystniejsze dla przedsiębiorców w porównaniu do opodatkowania na skali podatkowej (stawkami 12% i 32%) lub opodatkowania podatkiem liniowym (stawką 19%).

Przykład

Jan Nowak prowadzi JDG, której przedmiotem są usługi wydawania pakietów oprogramowania systemowego (PKWiU 58.29.1). Pan Jan osiąga roczne przychody z prowadzonej działalności w kwocie 250 000 zł i nie ponosi znaczących KUP, które istotnie mogłyby obniżyć jego dochód, gdyby wybrał opodatkowanie według skali podatkowej lub podatkiem liniowym. W takim przypadku pan Jan może opodatkować uzyskane przychody ryczałtem według stawki 12%. Jeśli wybierze zasady ogólne – zastosowanie znajdą stawki 12% oraz 32% (po przekroczeniu progu 200 000 zł). W przypadku wyboru podatku liniowego – całość dochodu opodatkuje według stawki 19%.

Do pozytywów związanych z wyborem ryczałtu jako formy opodatkowania należy zaliczyć **możliwość częściowego odliczenia składki zdrowotnej**. Historycznie (tj. do 31.12.2021 r.) możliwość ta była dostępna dla każdego przedsiębiorcy, niezależnie od wybranej formy opodatkowania, tj. przedsiębiorcy mieli prawo odliczyć 7,75% wymiaru składki zdrowotnej od podatku (ze składki płaconej w wysokości 9% wymiaru). Zasady te uległy zmianie wskutek wprowadzenia tzw. Polskiego Ładu. Zmiany, które weszły w życie od 1.1.2022 r. na mocy ZmPDOFizPrU21, wyeliminowały możliwość odliczania części

składki zdrowotnej od podatku (całkowita likwidacja możliwości odliczenia, niezależnie od wybranej formy opodatkowania). Obecnie, tj. od 1.7.2022 r., wskutek nowelizacji przepisów ZmPDOFizU22(2) przedsiębiorcy opodatkowujący swoje przychody ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych są uprawnieni do odliczania **od przychodu** 50% zapłaconej składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Mniej korzystną cechą ryczałtu jest **brak możliwości pomniejszenia przychodu o ponoszone KUP**. Ta kwestia jest szczególnie istotna dla przedsiębiorców, którzy ponoszą znaczne wydatki w postaci np. zakupu towarów czy podejmowania inwestycji. *A contrario* – kwestia ta może być nieistotna dla przedsiębiorców ponoszących niskie koszty prowadzonej działalności – np. świadczących usługi niewymagające zaopatrzenia w wykorzystywane materiały/produkty.

Wadą ryczałtu jest również jego **niedostępność dla każdego przedsiębiorcy**. Wyłączone bowiem zostały z niego poszczególne rodzaje działalności gospodarczej (o czym szerzej w pkt 3 niniejszego rozdziału), a także wprowadzono limit przychodów, którego przekroczenie pozbawia podatnika możliwości korzystania z tej formy opodatkowania. Ponadto w przypadku podejmowania współpracy z byłym lub obecnym pracodawcą, w tym samym zakresie przedmiotowym, podatnik ma ograniczoną możliwość opodatkowania uzyskiwanych przychodów ryczałtem.

Przedsiębiorcy korzystający z ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych pozbawieni są również prawa do **części ulg i preferencji podatkowych**, z których mogą korzystać podatnicy opodatkowujący dochody na tzw. skali podatkowej. Mowa tutaj o wspólnym rozliczeniu z małżonkiem oraz o odliczeniu ulgi na dziecko.

2. Podmioty uprawnione do rozliczania ryczałtem

Ustawodawca wskazuje w art. 6 ust. 1 RyczałtU na katalog podmiotów, które mogą korzystać z ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych. Zgodnie z tym przepisem z ryczałtu jako formy opodatkowania są uprawnione korzystać wyłącznie:

- 1) osoby fizyczne osiągające przychody z działalności gospodarczej,
- 2) przedsiębiorstwa w spadku,
- 3) spółki cywilne, których jedynymi współnikami są osoby fizyczne,
- 4) spółki cywilne osób fizycznych i przedsiębiorstw w spadku,
- 5) spółki jawne, których jedynymi współnikami są osoby fizyczne.

Poza ww. podmiotami ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych mogą opodatkować swoje przychody także rolnicy, którzy dokonują sprzedaży w ramach rolniczego handlu detalicznego.

Znalezienie się w katalogu podmiotów uprawnionych do korzystania z ryczałtu nie jest jedynym warunkiem, jaki należy spełnić, aby móc stosować tę metodę opodatkowania. Wymienione wyżej podmioty muszą spełniać także warunek limitu przychodowego. Mianowicie podatnicy mogą wybrać w danym roku podatkowym opodatkowanie ryczał-

tem od przychodów ewidencjonowanych, jeżeli w roku poprzedzającym rok podatkowy (art. 6 ust. 4 RyczałtU):

- 1) uzyskali przychody z tej działalności, prowadzonej wyłącznie samodzielnie, w wysokości nieprzekraczającej **2 000 000 euro** lub
- 2) uzyskali przychody wyłącznie z działalności prowadzonej w formie spółki, a suma przychodów wspólników spółki z tej działalności nie przekroczyła kwoty **2 000 000 euro**.

W przypadku podatników, którzy dopiero rozpoczynają wykonywanie działalności w roku podatkowym (a więc nie jest możliwe ustalenie przychodu za rok poprzedni) i jednocześnie nie korzystają oni z opodatkowania w formie karty podatkowej – limit ten w roku rozpoczęcia działalności nie obowiązuje (tacy podatnicy mogą stosować ryczałt od razu od dnia uzyskania pierwszego przychodu).

Przykład

Jan Kowalski rozpoczyna prowadzenie JDG świadczącej usługi marketingowe, którą zgodnie z wpisem do CEIDG otworzył 2.4.2024 r. Z uwagi na fakt, że w 2023 r. nie prowadził działalności gospodarczej, nie obowiązuje go warunek nieprzekroczenia limitu przychodowego. Stąd Jan Kowalski może wybrać w 2024 r. ryczałt jako formę opodatkowania swojej działalności.

Ważne

Na cele ww. warunku limitu przychodowego za „rozpoczęcie działalności gospodarczej” nie uważa się:

- 1) całkowitej lub częściowej zmiany branży lub przedmiotu działalności,
 - 2) zmiany umowy spółki lub zmiany wspólnika,
 - 3) powstania przedsiębiorstwa w spadku.
-

Co istotne, w powyższym katalogu okoliczności, które nie są przez ustawodawcę uznawane za rozpoczęcie działalności gospodarczej, nie wskazano rozpoczęcia prowadzenia JDG przez podatnika, który osiąga przychody z prowadzonej działalności w formie spółki (np. cywilnej), i na odwrót – przystąpienia przez podatnika prowadzącego JDG do spółki. Należy więc uznać, że w takich przypadkach utworzenie spółki lub zarejestrowanie JDG stanowi rozpoczęcie działalności gospodarczej (dla nowo zaprowadzonej formy prowadzenia działalności) na cele RyczałtU. Powyższe potwierdził NSA w wyroku z 21.8.2013 r. (II FSK 2453/11, Legalis).

Orzecznictwo

Podatnikiem rozpoczynającym działalność [...] będzie zatem zarówno ten, który w roku poprzedzającym nie uzyskał przychodów ani z działalności gospodarczej prowadzonej samodzielnie, ani z działalności w formie spółki cywilnej i jawnej osób fizycznych, jak i ten, który prowadził w roku poprzedzającym rok podatkowy działalność gospodarczą samodzielnie i w trakcie roku podatkowego uzyskał przychody z powstałej w tym samym roku spółki, bądź w roku poprzedzającym uzyskiwał przychody z udziału w takiej spółce, a w trakcie roku podatkowego uzyskał przychody z działalności gospodarczej prowadzonej osobiście [wyr. NSA z 21.8.2013 r. (II FSK 2453/11, Legalis)].

Przykład

Spółka ABC sp.j. działa na rynku od 2014 r. jako producent odzieży sportowej. Od stycznia 2025 r. zmieniła całkowicie swój profil działalności na usługi doradztwa biznesowego. To oznacza, że Spółka ABC, chcąc skorzystać z ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych za 2025 r., powinna przeanalizować, czy spełniła warunek limitu przychodów za 2024 r. Zmiana profilu branży nie stanowi rozpoczęcia (jako nowej) działalności gospodarczej.

Podana kwota limitu wyrażona została przez ustawodawcę w walucie obcej (euro) – przelicza się ją na walutę polską (złote) według średniego kursu euro ogłaszanego przez NBP na pierwszy dzień roboczy października roku poprzedzającego rok podatkowy (art. 4 ust. 2 RyczałtU).

Przykład

Kurs euro ogłoszony przez NBP na pierwszy dzień roboczy października 2024 r., tj. 1.10.2024 r., wynosił 4,2846 zł. To oznacza, że limit przychodów dla podatników chcących skorzystać w 2025 r. z ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych wynosi $2\,000\,000 \text{ euro} \times 4,2846 \text{ zł} = 8\,569\,200 \text{ zł}$.

Obliczając swój przychód za rok poprzedni, celem zweryfikowania spełniania warunku limitu przychodowego, podatnik nie wlicza do limitu kwot, o które zmniejszył lub zwiększył swoje przychody na podstawie tzw. ulgi na złe długi.

Przykład

Pan Tomasz prowadzi działalność gospodarczą, w ramach której świadczy usługi fotograficzne. Zakupił od kontrahenta licencję na oprogramowanie do obróbki zdjęć o wartości 6000 zł, ale nie uregulował w ciągu 90 dni płatności za ten zakup. Pan Tomasz zwiększył swoje przychody o 6000 zł wskutek funkcjonowania przepisów o uldze na złe długi. Jednak przy weryfikowaniu przekroczenia limitu do korzystania z ryczałtu Pan Tomasz nie weźmie pod uwagę kwoty 6000 zł.

W przypadku gdy przedsiębiorca prowadzi JDG, ale również spółkę (np. spółkę cywilną osób fizycznych), powyższy limit przychodowy ustala się odrębnie dla każdej z tych działalności.

Przykład

Jan Kowalski prowadzi JDG, a także jest współnikiem spółki cywilnej osób fizycznych. W 2024 r. uzyskał z prowadzonej działalności gospodarczej przychód w wysokości 7 250 000 zł. Z kolei z prowadzonej spółki cywilnej, jako współnik, uzyskał przychód w wysokości 4 500 000 zł. Limit przychodowy, którego przekroczenie w 2024 r. pozbawia podatnika prawa do wyboru ryczałtu jako formy opodatkowania na 2025 r., wynosi 8 569 200 zł.

Pytanie: *Czy w takiej sytuacji Jan Kowalski mógł wybrać ryczałt jako formę opodatkowania dla przychodów osiągniętych w 2025 r. z prowadzonej JDG?*

Odpowiedź: Tak, ponieważ przychody osiągnięte w 2024 r. z JDG nie przekroczyły limitu 8 569 200 zł. Możliwość tej nie pozbawia podatnika fakt, że suma przychodów z prowadzonej JDG oraz osiągniętych jako współnik spółki cywilnej przekracza wskazany limit.

3. Podmioty, które nie mogą skorzystać z opodatkowania w formie ryczałtu

Ustawodawca, poza przesłankami pozytywnymi, których spełnienie warunkuje możliwość korzystania z ryczałtu, wskazuje również na przesłanki negatywne, czyli takie, których spełnienie wyłącza dany podmiot z możliwości wybrania tej formy opodatkowania. Zgodnie bowiem z art. 8 ust. 1 RyczałtU z tej formy opodatkowania nie mogą korzystać podmioty, które:

- 1) opłacają podatek w formie karty podatkowej;
- 2) korzystają, na podstawie odrębnych przepisów, z okresowego zwolnienia od podatku dochodowego;
- 3) osiągają w całości bądź części przychody z prowadzenia apteki, z działalności w zakresie kupna i sprzedaży wartości dewizowych czy z działalności w zakresie handlu częściami i akcesoriami do pojazdów mechanicznych;
- 4) wytwarzają wyroby opodatkowane podatkiem akcyzowym – z wyjątkiem wytwarzania energii elektrycznej z OZE.

Przykład

Pan Tomasz prowadzi JDG w zakresie handlu częściami samochodowymi różnych marek oraz jednocześnie świadczy usługi mechanicznej naprawy samochodów.

Pytanie: *Czy w takim stanie faktycznym pan Tomasz może rozważać opodatkowanie ryczałtem?*

Odpowiedź: Nie, ponieważ pan Tomasz wykonuje czynności, które wyłączają z możliwości korzystania z ryczałtu (handel częściami do samochodów). Sytuacji tej nie zmienia fakt, że pozostała część działalności pana Tomasza (naprawy samochodów) nie została wykluczona z ryczałtu.

W kontekście ww. wyłączenia dotyczącego handlu częściami i akcesoriami do pojazdów mechanicznych problematyczne może być określenie katalogu przedmiotów, które należy uznać za części i akcesoria do takich pojazdów. W RyczałtU nie zdefiniowano tych pojęć, stąd też należy powoływać się na ich znaczenie słownikowe. Zgodnie z encyklopedią PWN przez pojęcie „pojazd mechaniczny” należy rozumieć pojazd wyposażony w silnik, zdolny do samodzielnego poruszania się po trasach lądowych (np. po torach kolejowych, drogach publicznych); rozróżnia się pojazdy mechaniczne szynowe oraz bezszynowe pojazdy drogowe; do pojazdów mechanicznych bezszynowych należą: samochody (w tym autobusy), trolejbusy, ciągniki, motocykle i pojazdy specjalne (np. czołgi, działa samobieżne, ratriki)¹.

Dla przykładu Dyrektor KIS w interpretacji indywidualnej z 21.8.2023 r. (0115-KDST2-1.4011.262.2023.2.AW, Legalis) rozpatrywał, czy handel maszynami takimi jak kruszarki i przesiewacze należy uznać za działalność w zakresie handlu częściami i akcesoriami do pojazdów mechanicznych i czy w związku z tym należy uznać, że podatnik tego dokonujący nie ma prawa do opodatkowania ryczałtem.

¹ Pojazd mechaniczny, Encyklopedia PWN, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/pojazd-mechaniczny;3959149.html> (dostęp: 13.1.2025 r.).

**Interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 21.8.2023 r.,
0115-KDST2-1.4011.262.2023.2.AW, Legalis**

Zgodnie z przytoczonymi powyżej definicjami słownikowymi pojazd mechaniczny to pojazd wyposażony w silnik, zdolny do samodzielnego poruszania się po trasach lądowych. W związku z powyższym stwierdzić należy, że kruszarki i przesiewacze nie stanowią pojazdów mechanicznych, ponieważ nie służą one do przemieszczania się. W przedmiotowej sprawie istotne jest stwierdzenie, czy kruszarki i przesiewacze mieszczą się w kategorii wyrobów określonych przez ustawodawcę jako „części i akcesoria do pojazdów mechanicznych”.

Zgodnie z przytoczonymi definicjami słownikowymi, wymienione we wniosku maszyny nie są częściami do pojazdów mechanicznych, nie są to bowiem elementy pojazdu mechanicznego, które są w nim niezbędne, nie są to części zamienne czy też zapasowe, nie są to elementy, którymi można zastąpić niezbędny w pojeździe element zepsuty albo zużyty [...]. Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należy, że kruszarki oraz przesiewacze, które – jak Pan wskazał – będą samodzielnie wykonywały swoją funkcję, bez potrzeby korzystania z innego pojazdu mechanicznego oraz bez wpływu na uniwersalność i wykorzystanie tego pojazdu – nie stanowią części i akcesoriów do pojazdów mechanicznych.

Z opodatkowania w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych nie mogą skorzystać również podmioty, które podejmują wykonywanie działalności w roku podatkowym, po zmianie działalności wykonywanej:

- 1) samodzielnie – na działalność wykonywaną w formie spółki z małżonkiem,
- 2) w formie spółki z małżonkiem – na działalność prowadzoną samodzielnie przez jednego lub każdego z małżonków,
- 3) samodzielnie przez małżonka – na działalność prowadzoną samodzielnie przez drugiego małżonka

– jeżeli przed tą zmianą którykolwiek z małżonków opłacał z tytułu prowadzenia tej działalności podatek dochodowy na zasadach ogólnych. W takiej sytuacji ryczałt będzie można wybrać dopiero w następnym roku podatkowym.

Przykład

Pan Marek prowadzi JDG, w której świadczy usługi przetwarzania danych i z której opłaca podatek według zasad ogólnych. Zamierza zamknąć swoją działalność w czerwcu, a w lipcu utworzyć spółkę jawną, w której drugim wspólnikiem będzie żona pana Marka. Usługi świadczone przez nowo powstałą spółkę jawną będą obejmować usługi przetwarzania danych.

Pytanie: *Czy na rok, w którym spółka powstała, małżonkowie mogą wybrać ryczałt jako formę opodatkowania?*

Odpowiedź: Nie, ponieważ przed rozpoczęciem działalności w formie spółki jawnej pan Marek opodatkowywał dochody z JDG na zasadach ogólnych. Przychody osiągnięte ze spółki jawnej będą mogły być opodatkowane ryczałtem dopiero w roku kolejnym.

Kolejną grupą podmiotów wykluczonych z możliwości korzystania z ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych są podmioty, które rozpoczynają prowadzenie działalności gospodarczej (samodzielnie lub w formie spółki) i w ramach tej działalności będą sprzedawać towary bądź świadczyć usługi na rzecz byłego lub obecnego pracodawcy. Przy czym

mowa tutaj o czynnościach odpowiadających czynnościom, które podatnik lub co najmniej jeden ze współników:

- 1) wykonywał w roku poprzedzającym rok podatkowy lub
 - 2) wykonywał lub wykonuje w roku podatkowym
- w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy.

Przy czym w takiej sytuacji wykluczenie możliwości stosowania ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych trwa jedynie czasowo, tj. podatnik nie może stosować tej formy opodatkowania w tym samym roku, w którym wykonywał analogiczne czynności na rzecz byłego/obecnego pracodawcy oraz w roku następnym.

Przykład

Pan Mateusz był zatrudniony na umowę o pracę jako programista w spółce ABC sp. z o.o. Stosunek pracy zakończył 31.5.2023 r., a od 1.6.2023 r. otworzył działalność gospodarczą i podjął ze spółką ABC sp. z o.o. współpracę na zasadach B2B. Jako przedsiębiorca świadczy na rzecz swojego byłego pracodawcy również usługi programistyczne. W tej sytuacji pan Mateusz jest uprawniony do korzystania z ryczałtu dopiero od 1.1.2025 r.

4. Pojęcie „wolny zawód”

Ustalając prawidłową stawkę zryczałtowanego podatku, zasadniczo używa się kodów PKWiU odpowiednich dla prowadzonej działalności gospodarczej. Odmiennością od tej zasady jest art. 12 ust. 1 pkt 1 RyczałtU, który mówi, że do przychodów osiągniętych w ramach wolnych zawodów zastosowanie znajduje 17-procentowa stawka podatku. W tym artykule ustawodawca nie precyzuje, jakie kody PKWiU obejmują wolne zawody – dla przykładu w art. 12 ust. 1 pkt 2 lit. c znajduje się informacja, że 15-procentowa stawka podatku znajdzie zastosowanie do przychodów ze świadczenia usług pośrednictwa w sprzedaży hurtowej (PKWiU grupa 46.1).

To oznacza, że aby prawidłowo ustalić odpowiednią stawkę zryczałtowanego podatku dla swojej działalności, należy zweryfikować, czy nie wykonuje się wolnego zawodu w rozumieniu RyczałtU; jeżeli tak – zastosowanie znajdzie stawka 17%.

Pojęcie wolnego zawodu, na cele stosowania ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, zostało zdefiniowane w art. 4 ust. 1 pkt 11 RyczałtU. Zgodnie z tym przepisem wolny zawód jest to pozarolnicza działalność gospodarcza wykonywana osobiście przez:

- 1) tłumaczy,
- 2) adwokatów,
- 3) notariuszy,
- 4) radców prawnych,
- 5) biegłych rewidentów,
- 6) księgowych,
- 7) agentów ubezpieczeniowych,
- 8) agentów oferujących ubezpieczenia uzupełniające,
- 9) brokerów reasekuracyjnych,
- 10) brokerów ubezpieczeniowych,

- 11) doradców podatkowych,
- 12) doradców restrukturyzacyjnych,
- 13) maklerów papierów wartościowych,
- 14) doradców inwestycyjnych,
- 15) agentów firm inwestycyjnych oraz
- 16) rzeczników patentowych

– z tym, że za osobiste wykonywanie wolnego zawodu uważa się wykonywanie działalności bez zatrudniania na podstawie umów o pracę, umów-zlecenia, umów o dzieło oraz innych umów o podobnym charakterze osób, które wykonują **czynności związane z istotą danego zawodu**.

Mając na uwadze powyższą definicję, w pierwszej kolejności należy wskazać, że wolny zawód wykonywany jest w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. W drugiej kolejności – tylko wskazane konkretnie przez ustawodawcę profesje uważane są za wykonywanie wolnego zawodu na cele opodatkowania ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych. Ostatnia przesłanka wykonywania wolnego zawodu dotyczy wykonywania usług samodzielnie, tj. bez zatrudniania pracowników, zleceniobiorców czy dziełobiorców, którzy wykonywaliby czynności związane z istotą tego zawodu.

Wykonywanie tzw. wolnego zawodu w sposób inny niż zdefiniowany w art. 4 ust. 1 pkt 11 RyczałtU (tj. np. z zatrudnieniem osób, które wykonują czynności związane z istotą tego zawodu) prowadzi do opodatkowania uzyskanych przychodów stawką inną niż 17%. W art. 12 ust. 1 pkt 2 RyczałtU wskazano, że opodatkowanie stawką 15% dotyczy przychodów ze świadczenia usług:

- 1) finansowych i ubezpieczeniowych (PKWiU sekcja K),
- 2) prawnych, rachunkowo-księgowych i doradztwa podatkowego (PKWiU dział 69),
- 3) firm centralnych (*head office*); usług doradztwa związanych z zarządzaniem (PKWiU ex dział 70), z wyjątkiem usług doradztwa związanych z zarządzaniem rynkiem rybnym (PKWiU 70.22.16.),
- 4) tłumaczeń pisemnych i ustnych (PKWiU 74.3),
- 5) w zakresie pomocy społecznej bez zakwaterowania (PKWiU ex dział 88), z wyłączeniem usług pomocy społecznej bez zakwaterowania w zakresie odwiedzania i pomocy domowej świadczonych osobom niepełnosprawnym (PKWiU 88.10.14), usług pomocy społecznej bez zakwaterowania w zakresie opieki dziennej świadczonych osobom dorosłym niepełnosprawnym (PKWiU 88.10.15), usług pomocy społecznej bez zakwaterowania w zakresie opieki dziennej nad dziećmi, z wyłączeniem opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi (PKWiU 88.91.11), usług pomocy społecznej bez zakwaterowania w zakresie opieki dziennej nad dziećmi i młodzieżą niepełnosprawną (PKWiU 88.91.12), usług pomocy społecznej bez zakwaterowania świadczonych przez opiekunki do dzieci (PKWiU 88.91.13), pozostałych usług pomocy społecznej bez zakwaterowania, gdzie indziej niesklasyfikowane (PKWiU 88.99.19)

– **innych niż świadczone w ramach wolnych zawodów.**

Przykład

Pani Maria jest księgową. Prowadzi biuro rachunkowe w ramach JDG. Pani Maria wykonuje działalność samodzielnie, nie zatrudnia żadnych pracowników, zleceniobiorców ani dziełobiorców, w tym tych, którzy wykonywaliby dla pani Marii czynności związane z istotą tego zawodu. Jeżeli Pani Maria zdecydowała się na ryczałt jako formę opodatkowania, właściwą stawką będzie 17%.

Przykład

Pani Adrianna jest księgową. Prowadzi biuro rachunkowe w ramach JDG. Pani Adrianna zatrudnia pracownika na stanowisku młodszego księgowego. Pracownik dokonuje zaksięgowania dokumentów otrzymywanych od klientów biura rachunkowego pani Adrianny, a więc wykonuje czynności związane z istotą tego zawodu. Jeżeli pani Adrianna zdecydowała się na ryczałt jako formę opodatkowania, właściwą stawką będzie 15% (art. 12 ust. 2 pkt 2 lit. l RyczałtU).

Przykład

Pani Alina jest księgową. Prowadzi biuro rachunkowe w ramach JDG. Pani Alina zatrudnia na umowę-zlecenie panią sprząającą biuro. Jeżeli pani Alina zdecydowała się na ryczałt jako formę opodatkowania, właściwą stawką będzie 17%.

Co istotne, problematyczne może okazać się ustalenie, czy zatrudniony przez przedsiębiorcę pracownik wykonuje „czynności związane z istotą danego zawodu” i czy w związku z tym należy uznać, że przedsiębiorca nie wykonuje wolnego zawodu. Dla przykładu w interpretacji indywidualnej z 26.4.2022 r. (0115-KDW-T.4011.178.2022.2.AW, Legalis) Dyrektor KIS rozpatrywał, czy zatrudnienie przez notariusza osoby na stanowisko asystentki notarialnej powoduje, że notariusz też nie jest uznawany za osobę wykonującą wolny zawód. Wnioskodawca (notariusz) stał na stanowisku, że asystentka wykonuje „czynności związane z istotą danego zawodu”. Stąd też w ocenie wnioskodawcy nie wykonuje on wolnego zawodu i nie powinna znaleźć zastosowania stawka podatku 17%. Dyrektor KIS uznał stanowisko to za nieprawidłowe.

**Interpretacja indywidualna Dyrektora KIS z 26.4.2022 r.,
0115-KDWT.4011.178.2022.2.AW, Legalis**

Podaje Pani, że stanowisko sekretarki notarialnej wiąże się z prowadzeniem repertoriów wszystkich czynności notarialnych, pisaniem dokumentów sporządzanych w kancelarii notarialnej, sporządzaniem i wydawaniem wypisów aktów notarialnych, wykonywaniem czynności związanych z poświadczeniami, udzielaniem interesantom podstawowych informacji dotyczących trybu czynności notarialnych, orientacyjnych kosztów, niezbędnych dokumentów potrzebnych do dokonania czynności notarialnych, prowadzeniem korespondencji oraz wykonywaniem czynności kasjera [...].

Czynności sekretarza notarialnego/sekretarki notarialnej, niezależnie od ich rodzaju, nie mogą być uznane za czynności związane z istotą zawodu notariusza. Notariusz może bowiem rozpocząć wykonywanie zawodu dopiero w sytuacji, gdy ukończy wyższe studia, uzyska tytuł magistra, odbędzie aplikację notarialną i złoży egzamin notarialny bądź uzyska uprawnienia do wykonywania zawodu w innym trybie przewidzianym w PrNot. W tej sytuacji Pani jako notariusz **wyłącznie osobiście może wykonywać zadania przewidziane PrNot, a tym samym pozostawać**

staje osobą wykonującą osobiście pozarolniczą działalność gospodarczą, która spełnia przesłanki definicji wolnego zawodu [podkr. aut.].

Powyższe oznacza, że w kontekście zweryfikowania, czy przedsiębiorca prowadzi działalność w ramach wolnego zawodu (w rozumieniu RyczałtU), konieczne jest zweryfikowanie zakresu obowiązku potencjalnych pracowników oraz sama faktyczna możliwość wykonywania tych obowiązków przez zatrudnione osoby.

5. Samozatrudnienie a ryczałt od przychodów ewidencjonowanych

Pojęcie samozatrudnienia przewija się bardzo często w tematach związanych z biznesem oraz podatkami. Przez samozatrudnienie należy rozumieć sytuację, w której dana osoba fizyczna rozpoczyna prowadzenie działalności gospodarczej, wykonując pracę na własny rachunek oraz na własną rzecz. Model samozatrudnienia stał się szczególnie popularny wskutek rozwoju branży IT (tj. tzw. przechodzenie na B2B przez programistów, których dodatkowo mogła zachęcać stawka 12% zryczałowanego podatku) oraz jednoczesnego wzrostu zainteresowania większą elastycznością współpracy niż ta, którą charakteryzuje się stosunek pracy.

Prowadzenie działalności gospodarczej (czyli bycie samozatrudnionym) definiuje art. 5a pkt 6 PDOFizU, zgodnie z którym jest nią działalność zarobkowa (m.in. wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa) prowadzona we własnym imieniu, bez względu na jej rezultat, w sposób zorganizowany i ciągły.

Przy czym w art. 5b pkt 1 PDOFizU wskazano warunki, których łączne spełnienie wyklucza uznanie działalności za działalność gospodarczą w rozumieniu PDOFizU, tj.:

- 1) zlecający ponosi wszelką odpowiedzialność wobec osób trzecich za rezultat powierzonych czynności, z wyjątkiem odpowiedzialności za popełnienie czynów niedozwolonych,
- 2) działania są wykonywane pod kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez zlecającego te czynności,
- 3) wykonujący te czynności nie ponosi ryzyka gospodarczego związanego z prowadzoną działalnością.

Powyższe oznacza, że co do zasady warunkiem uznania działalności za działalność gospodarczą w rozumieniu PDOFizU jest niespełnienie przynajmniej jednego spośród ww. warunków.

Należy zatem wskazać, że spełniając ww. warunki prowadzenia działalności gospodarczej można opodatkowywać osiągnane przychody w sposób ryczałtowy (z uwzględnieniem zastrzeżeń wskazanych w pkt 1 niniejszego rozdziału).

Przy czym w kontekście stosowania ryczałtu jako formy opodatkowania u samozatrudnionych nierzadko zastosowanie może znaleźć wyjątek omawiany w pkt 3 niniejszego rozdziału, dotyczący uzyskiwania przychodów ze sprzedaży towarów lub świadczenia

usług na rzecz byłego lub obecnego pracodawcy w takim samym zakresie, w jakim wykonywano wcześniej na rzecz tego podmiotu pracę w ramach stosunku pracy. Wyjątek ten obowiązuje w określonym czasie, tj. samozatrudniony nie może opodatkować swoich przychodów z prowadzonej działalności gospodarczej w formie ryczałtu, jeżeli wykonuje ww. usługi/sprzedaje towary:

- 1) w roku poprzedzającym rok podatkowy lub
 - 2) w tym samym roku podatkowym
- w którym wykonywał te same czynności na rzecz tego podmiotu w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy.

W kontekście rosnącej popularyzacji samozatrudnienia i podejmowania współpracy na zasadach B2B (niezadko również z byłymi pracodawcami lub podczas zmiany zatrudnienia) istotny jest również aspekt pełnienia funkcji płatnika podatku oraz płatnika składek ZUS. W przeciwieństwie do stosunku pracy osoba samozatrudniona pełni te obowiązki samodzielnie, i to na niej spoczywa odpowiedzialność za prawidłowe rozliczenie się z organem podatkowym oraz ZUS. Szczegółowe informacje dotyczące sposobu rozliczania ryczałtu wskazane zostały w pkt 6 niniejszego rozdziału.

6. Ogólne zasady obliczenia ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych

Należy ryczałt obliczać na podstawie osiągniętego przez przedsiębiorcę w danym miesiącu lub kwartale przychodu (o rozliczeniu kwartalnym więcej w pkt 8 niniejszego rozdziału).

6.1. Ustalenie podstawy opodatkowania

W pierwszej kolejności należy ustalić podstawę opodatkowania, tj. uzyskany przychód, pomniejszony o możliwe odliczenia. W kwestii odliczeń od przychodu przedsiębiorca na ryczałcie nie jest uprawniony do odliczania ponoszonych KUP. Wyjątkiem są zapłacone w danym miesiącu (miesiącach) składki na własne ubezpieczenia społeczne. Zatem przedsiębiorca może pomniejszyć uzyskany przychód dla celów opodatkowania przez odliczenie zapłaconych składek na ubezpieczenia społeczne. Uzyskaną podstawę opodatkowania zaokrągla się do pełnych złotych.

Ważne

Odliczone od przychodów mogą zostać wyłącznie składki faktycznie zapłacone. Przedsiębiorcy nie są zatem uprawnieni do odliczenia składek społecznych, które są w danym miesiącu należne, ale nie zostały uregulowane.

Przykład

Pan Mateusz prowadzi JDG opodatkowaną ryczałtem, opłaca tzw. pełen ZUS i rozlicza ryczałt miesięcznie. W sierpniu 2024 r. uzyskał przychód w wysokości 25 000 zł netto oraz w tym samym miesiącu zapłacił należne składki społeczne do ZUS w wysokości 1600,32 zł. Oznacza to, że za sierpień

pan Mateusz przyjmie jako podstawę opodatkowania kwotę 23 400 zł (25 000 – 1600,32 zaokrąglone do pełnych złotych).

6.2. Obliczenie podatku

Po ustaleniu kwoty stanowiącej podstawę opodatkowania w dalszej kolejności należy pomnożyć tę kwotę przez stawkę podatku odpowiednią dla danego rodzaju wykonywanej działalności gospodarczej.

Przykład

Podstawa opodatkowania wynosi 23 400 zł, odpowiednia stawka podatku to 12%. Dla takich założeń podatek wyniesie 2808 zł ($23\,400 \times 12\%$).

6.3. Pomniejszenie podatku o 50% zapłaconej składki zdrowotnej

Jak wspomniano w pkt 1 niniejszego rozdziału, obliczając należny ryczałt od przychodów ewidencjonowanych, przedsiębiorcy mają prawo odliczyć od podatku 50% zapłaconej w danym miesiącu (miesiącach) składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Przykład

Pan Mateusz zapłacił w sierpniu składkę zdrowotną w wysokości 699,11 zł. Podatek do zapłaty, przed odliczeniem składki zdrowotnej, wyniósł 2808 zł. Pan Mateusz od kwoty 2808 zł ma prawo odliczyć 50% zapłaconej w danym miesiącu składki zdrowotnej, a więc ostatecznie odprowadzi za sierpień do urzędu skarbowego podatek w wysokości 2458 zł [$2808 - (699,11 \times 50\%)$], zaokrąglone do pełnych złotych].

Ważne

Uzyskaną wartość podstawy opodatkowania lub podatku należy zaokrąglić do pełnych złotych. Zaokrąglenie kwoty polega na pominięciu końcówki kwot wynoszących mniej niż 50 groszy lub podwyższeniu do pełnych złotych końcówek kwot wynoszących 50 groszy i więcej.

W przypadku wyboru **kwartalnego sposobu rozliczania ryczałtu** (o czym mowa w pkt 8 niniejszego rozdziału) obliczenie zaliczki na podatek dochodowy odbywa się następująco:

- 1) należy zsumować przychód osiągnięty we wszystkich 3 miesiącach kwartału,
- 2) następnie odliczyć zapłacone, zsumowane w danym kwartale składki na ubezpieczenia społeczne,
- 3) tak otrzymaną podstawę opodatkowania należy pomnożyć przez odpowiednią stawkę podatku,
- 4) od uzyskanego wyniku odjąć 50% zapłaconej, zsumowanej za cały kwartał, składki zdrowotnej,
- 5) uzyskany podatek, zaokrąglony do pełnych złotych, podlega wpłaceniu do urzędu skarbowego.

Może się również zdarzyć, że przedsiębiorca wykonuje różne rodzaje działalności (w ramach jednej prowadzonej działalności gospodarczej), które opodatkowane są różnymi stawkami zryczałtowanego podatku. Poszczególne przychody, odpowiadające konkretnym stawkom podatku, przedsiębiorca zobowiązany jest wyodrębnić w ewidencji przychodów. Natomiast przysługujące odliczenia (od przychodu oraz od podatku) należy zastosować proporcjonalnie do części przychodów opodatkowanych różnymi stawkami w całości osiągniętego przychodu. Na poniższym przykładzie przedstawiono schemat wyliczenia podatku w przypadku konieczności zastosowania więcej niż jednej stawki podatku.

Przykład

Pani Anna wykonuje działalność gospodarczą, w której zakres wchodzi czynności opodatkowane stawkami 15% oraz 12%.

Za sierpień 2024 r. uzyskała następujące przychody:

- 1) 30 000 zł – z wykonywania czynności opodatkowanych stawką 15% oraz
- 2) 20 000 zł – z wykonywania czynności opodatkowanych stawką 12%.

Proporcja przychodów kształtuje się na poziomie 60%/40%.

W sierpniu opłaciła również następujące składki:

- 1) 1600,32 zł – składki na ubezpieczenia społeczne,
- 2) 699,11 zł – składka na ubezpieczenie zdrowotne.

Wyliczenie należnego podatku za sierpień będzie prezentowało się następująco:

- 1) obliczenie podstawy opodatkowania:
 $30\,000\text{ zł} - (1600,32\text{ zł} \times 60\%) = 29\,040\text{ zł}$,
 $20\,000\text{ zł} - (1600,32\text{ zł} \times 40\%) = 19\,360\text{ zł}$;
- 2) obliczenie podatku:
 $29\,040\text{ zł} \times 15\% = 4356\text{ zł}$,
 $19\,360\text{ zł} \times 12\% = 2323\text{ zł}$;
- 3) odliczenie 50% składki zdrowotnej:
 $4356\text{ zł} - (699,11\text{ zł} \times 50\% \times 60\%) = 4146\text{ zł}$,
 $2323\text{ zł} - (699,11\text{ zł} \times 50\% \times 40\%) = 2183\text{ zł}$;
- 4) podatek do zapłaty:
 $4146\text{ zł} + 2183\text{ zł} = 6329\text{ zł}$.

7. Obowiązki podatnika związane z rozliczaniem ryczałtu

Przedsiębiorca, który wybrał ryczałt jako formę opodatkowania przychodów uzyskiwanych w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, jest zobowiązany do wywiązywania się z następujących, głównych obowiązków, związanych z rozliczaniem podatku:

- 1) **prowadzenie ewidencji przychodów** – obowiązek ten wynika z art. 15 ust. 1 RyczałtU. Prowadzenie ewidencji przychodów, odrębnie za każdy rok podatkowy, jest zasadniczym obowiązkiem podatnika rozliczającego się ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych. Obowiązek ten powstaje od dnia, od którego ma zastosowanie opodatkowanie w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych. Na podstawie prawidłowo prowadzonej ewidencji przychodów możliwe jest obliczenie przez podatnika wysokości należnego podatku do zapłaty. Ewidencja przy-

chodów stanowi księgę podatkową w rozumieniu OrdPU, stąd też przedsiębiorca zobowiązany jest prowadzić ją rzetelnie i niewadliwie;

- 2) **posiadanie i przechowywanie dowodów zakupu towarów oraz prowadzenie ewidencji środków trwałych oraz WNiP** – zgodnie z art. 15 ust. 1 RyczaftU, poza ewidencją przychodów, podatnicy są obowiązani posiadać i przechowywać dowody zakupu towarów, prowadzić wykaz środków trwałych oraz WNiP. Obowiązek ten dotyczy podatników, mimo że w rozliczeniach podatkowych nie uwzględnia się ponoszonych wydatków na zakup towarów ani amortyzacji środków trwałych lub WNiP (nie pomniejsza się o ich wartość uzyskanych przychodów celem ustalenia podstawy opodatkowania);
- 3) **dokumentowanie przychodów** – uzupełnianie ewidencji przychodów odbywa się na podstawie odpowiednio udokumentowanych przychodów. Podatnik zobowiązany jest zatem również do przygotowywania oraz gromadzenia dokumentów wskazujących na osiągnięte przez niego dochody. Dokumentami takimi są zasadniczo: faktury sprzedaży, paragony oraz rachunki. Szczegółowe zasady związane z dokumentowaniem przychodów zostały uregulowane w EwPrzychR;
- 4) **obliczanie i wpłacanie w terminie zaliczek na podatek** – zgodnie z art. 21 ust. 1 RyczaftU podatnicy są obowiązani za każdy miesiąc obliczać ryczałt od przychodów ewidencjonowanych i wpłacać go na rachunek urzędu skarbowego w terminie do 20. dnia następnego miesiąca, a za grudzień – w terminie do 20 stycznia następnego roku podatkowego. W przypadku rozliczenia kwartalnego, o którym mowa w pkt 8 niniejszego rozdziału, termin na wpłatę zaliczki mija 20. dnia miesiąca następującego po zakończeniu kwartału, a za ostatni kwartał roku podatkowego – w terminie do 20 stycznia następnego roku podatkowego;
- 5) **składanie deklaracji podatkowej** – podatnik, który opodatkowuje uzyskane z działalności gospodarczej przychody ryczałtem, zobowiązany jest do składania zeznania rocznego na druku PIT-28. Obowiązek ten wynika z art. 21 ust. 2 RyczaftU. Termin na złożenie zeznania mija 30 kwietnia roku następującego po roku podatkowym.

8. Kwartalne rozliczanie ryczaftu

Zgodnie z art. 21 ust. 1 RyczaftU zaliczki na podatek opłaca się w okresach miesięcznych. Jednakże istnieje możliwość rozliczania kwartalnego, tj. w okresach 3-miesięcznych (art. 21 ust. 1a RyczaftU). Możliwość ta jest ograniczona wyłącznie dla podatników:

- 1) rozpoczynających prowadzenie działalności lub
- 2) których otrzymane przychody z działalności prowadzonej samodzielnie albo przychody spółki – w roku poprzedzającym rok podatkowy – nie przekroczyły kwoty stanowiącej równowartość 200 000 euro.

W ww. limicie przychodów, analogicznie jak w przypadku limitu przychodowego upoważniającego do wyboru ryczaftu formy opodatkowania (2 000 000 euro), nie uwzględnia się kwot, o które podatnik odpowiednio zmniejszył albo zwiększył przychody na podstawie tzw. ulgi na złe długi.

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl